

**BESLAG- *en*
EXECUTIERECHT**

**COLLECTIEVE
SCHULDENREGELING**

BESLAG- *en*
EXECUTIERECHT

COLLECTIEVE
SCHULDENREGELING

PIET Taelman

| OWL PRESS |
LEGAL

INHOUD

HOOFDSTUK I: KADER EN BEGRIPPENAPPARAAT	13
 AFDELING I: KADER	 13
 AFDELING II: BEGRIPPEN	 15
§1: Eigenrichting – Dwangmiddelen	15
§2: Uitvoerbare titel	16
§ 3: Executierecht	17
§4: Reële executie	17
§5: Verhaalsexecutie	21
§6: Beslag	24
 AFDELING III: DWANGSOM	 30
§1: Begrip en kwalificatie	30
§2: Dwangsomrechter/Executierechter	32
§3: Hoofdveroordeling en dwangsomveroordeling hoeven niet in een en dezelfde uitspraak te worden gedaan	36
§4: Uitspraken waaraan geen dwangsom kan worden gekoppeld	37
§5: Vereiste van voorafgaande betekening	39
§6: Interpretatie van de dwangsomveroordeling	42
§7: Verbeuren van de dwangsom	43
§8: Mildering/verhoging van de dwangsom	44
§9: Verjaring van de dwangsom – Faillissement – Overlijden debiteur	47
 AFDELING IV: INTERESTEN EN VERHOGINGEN ALS DWANGMIDDEL	 48
 AFDELING V: PUBLICITEITSREGELING	 50
§1: Centraal bestand van berichten	50
§2: Bericht van bevel voorafgaand aan uitvoerend beslag, bericht van (gemeengemaakt) (bij vergelijking en uitbreiding) beslag, bericht van vaststelling van niet-bevinding	54
§3: Bericht van uithuiszetting	55
§4: Bericht van verzet	56

§5: Bericht van delegatie	57
§6: Bericht van overdracht	57
§7: Bericht van collectieve schuldenregeling	58
§8: Bericht van protest	59
§9: Bericht van mogelijk fictief adres	60
§10: Berichten van gerechtelijke reorganisatie, van overdracht onder gerechtelijk gezag en van faillissement – Bericht van controle van dreigende insolventie – Bericht van minnelijke schuld bemiddeling	60
§11: Bewaarduur	61
§12: Het invoeren van en de toegang tot de berichten in het CBB	62
§13: Bijkomende publiciteit voor onroerend goed	64
AFDELING VI: SAMENLOOP	64
HOOFDSTUK II: BESLAGRECHTER	71
AFDELING I: INLEIDING	71
AFDELING II: MATERIËLE BEVOEGDHEID	72
AFDELING III: TERRITORIALE BEVOEGDHEID	79
AFDELING IV: RECHTSPLEGING	80
HOOFDSTUK III: DE GERECHTSDEURWAARDER EN DE NOTARIS	85
HOOFDSTUK IV: BESLAGBAARHEID	91
AFDELING I: INLEIDING	91
AFDELING II: NIET OF SLECHTS BEPERKTE BESLAGBAARHEID	95
§1: Niet beslagbare goederen	95
§2: Inkomsten	97
§3: Alimentatieschuldeiser	101

§4: Woning zelfstandige	104
§5: Goederen van publiekrechtelijke rechtspersonen	105
§6: Cultuurgooederen van buitenlandse mogendheden	106
§7: Kwaliteitsrekeningen	107
AFDELING III: ECHTGENOTEN	108
§1: Inleiding	108
§2: Gehuwd onder het wettelijk stelsel	109
§3: Gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen	111
AFDELING IV: WETTELIJK SAMENWONENDEN	112
AFDELING V: FEITELIJK SAMENWONENDEN	113
HOOFDSTUK V: UITVOERBARE TITEL	115
AFDELING I: BEGRIP	115
AFDELING II: FORMALITEITEN	113
AFDELING III: INHOUD	114
AFDELING IV: SOORTEN UITVOERBARE TITELS	119
HOOFDSTUK VI: VOORLOPIGE TENUITVOERLEGGING	125
AFDELING I: BEGRIPPENKADER	125
AFDELING II: EINDBESLISSINGEN	132
§1: Eindbeslissingen op tegenspraak	132
§2: Eindbeslissingen bij verstek	132
§3: Uitzonderingen op de regel voor een eindbeslissing geveld op tegenspraak of bij verstek	133
AFDELING III: BESLISSINGEN ALVORENS RECHT TE DOEN	134

HOOFDSTUK VII: BEWAREND BESLAG	135
AFDELING I: KADER	137
AFDELING II: BEWAREND BESLAG	138
§1: Begrip	138
§2: Gevolgen	139
§3: Geldigheidsduur	141
§4: Voorwaarden	143
A. Urgentie	143
B. Bestaan en kwaliteitsvereisten van de schuldvordering	147
C. Bekwaamheid	149
D. Tijdstip van de beoordeling	149
E. Rechterlijke machtiging	149
§5: Procedure	151
A. Toestemming van de beslagrechter	151
B. Rechtsmiddelen	152
C. Wijziging of intrekking wegens veranderde omstandigheden	155
D. Dagvaardingstermijn	155
E. Opheffing wegens afwijzing van de eis ten gronde	156
§6: Voor beslag vatbare goederen	157
§7: Uitvoering en publiciteit	157
§8: Soorten	157
A. Algemeen	157
B. Bewarend beslag op roerend goed	158
C. Bewarend beslag op onroerend goed	159
D. Bewarend beslag onder derden	161
§9: Kantonnement	168
A. Van de oorzaak van het beslag	166
B. Van het voorwerp van het beslag	170
HOOFDSTUK VIII: UITVOEREND BESLAG	173
AFDELING I: GEDWONGEN TENUITVOERLEGGING	173
AFDELING II: VOORWAARDEN	170
§1: Beslaglegger moet schuldeiser zijn van de schuldenaar	174

§2: Uitvoerend beslag wordt gelegd tegen de schuldenaar van de schuldeiser	175
§3: Kwaliteitsvereisten van de schuldvordering	175
§4: Actualiteit van de titel	177
§5: Algemene aspecten van de procedure van uitvoerend beslag	179
AFDELING III: UITVOEREND BESLAG OP ROEREND GOED	181
§1: Voorafgaand bevel	181
§2: Beslag	182
§3: Verkoop	186
§4: Incidenten	189
§5: Geldigheidsduur	190
§6: Evenredige verdeling	191
AFDELING IV: UITVOEREND BESLAG OP ONROEREND GOED	194
§1: Inleiding	194
§2: Verplichte voorafgaande poging tot minnelijke schikking	196
§3: Voorafgaand bevel tot betalen	197
§4: Beslag	198
§5: Gevolgen van het beslag	199
§6: Beginsel van eenheid van beslag	201
§7: Verzoekschrift en beschikking tot aanstelling van een notaris	202
§8: Verkoopsvoorwaarden	204
§9: Verkoop	206
§10: Zuivering en rangregeling	210
AFDELING V: UITVOEREND BESLAG ONDER DERDEN	216
AFDELING VI: KANTONNEMENT	219
§1: Kantonnement van de oorzaak van het beslag	219
§2: Kantonnement van het voorwerp van het beslag	222
§3: Minnelijk kantonnement	222
AFDELING VII: OMZETTING VAN BEWAREND IN UITVOEREND BESLAG	223
§1: Bij beslag op roerend goed	225
§2: Bij beslag op onroerend goed	225
§3: Bij beslag onder derden	225

HOOFDSTUK IX: COLLECTIEVE SCHULDENREGELING	227
AFDELING I: ALGEMEEN	227
AFDELING II: TOEPASSINGSGEBIED	230
AFDELING III: PROCEDURE	234
§1: Inleiding van de procedure	234
§2: Toelaatbaarverklaring – Niet-toelaatbaarverklaring	235
§3: Gevolgen van de beschikking van toelaatbaarheid	241
AFDELING IV: MINNELIJKE AANZUIVERINGSREGELING	248
AFDELING V: GERECHTELIJKE AANZUIVERINGSREGELING	254
§1: Gerechtelijke aanzuiveringsregeling zonder kwijtschelding van schuld	255
§2: Gerechtelijke aanzuiveringsregeling met (gedeeltelijke) kwijtschelding van schuld	257
§3: Totale kwijtschelding van schulden	262
§4: Einde en herroeping van de collectieve schuldenregeling	263
§5: Positie van de persoonlijke zekerheidssteller	267
AFDELING VI: DE SCHULDBEMIDDELAAR	269
AFDELING VII: CENTRAAL REGISTER COLLECTIEVE SCHULDENREGELINGEN	270

HOOFDSTUK I: KADER EN BEGRIPPEN- APPARAAT

AFDELING I: KADER

1. *Verschillende mogelijkheden tot rechtsherstel* – Bij miskenning of schending van zijn subjectief recht, biedt het materieel recht aan de titularis ervan veelal een keuze tussen verschillende mogelijkheden tot rechtsherstel. Wanneer bijvoorbeeld de koper van een goed tot de vaststelling komt dat het behept is met een verborgen gebrek (1) dat het goed ongeschikt maakt voor het gebruik waartoe het is bestemd, (2) dat op het ogenblik van de koop bestond en (3) dat voldoende ernstig is, biedt art. 1644 oud BW hem de keuze tussen twee remedies. Hij kan aanbieden de zaak terug te geven en de terugbetaling van de volledige prijs eisen¹, of hij kan ervoor opteren om de zaak te behouden en vorderen dat een deel van de prijs wordt terugbetaald. Andere remedies, zoals vervanging van de zaak of herstelling, zijn – behoudens akkoord tussen partijen – niet mogelijk.

Ook bij de consumentenkoop² beschikt de koper over verschillende remedies. Naast de mogelijkheid schadevergoeding te vorderen, heeft de consument het recht van de verkoper die aansprakelijk is voor een conformiteitsgebrek van het verkochte goed hetzij de herstelling of de vervanging van dat goed te eisen, hetzij een evenredige vermindering van de prijs of de ontbinding van de overeenkomst te vorderen, altijd onder de in de wet voorziene voorwaarden.³

¹ Dit is de ontbinding van de koop vorderen.

² Zie art. 1649*bis*-1649*nonies* oud BW. Het betreft de verkopen van consumptiegoederen (zie art. 1649*bis*, § 1, 4° oud BW) door een professionele verkoper (iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, ongeacht of die privaot of publiek is, die handelt, mee via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt, in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit) aan een consument (natuurlijk persoon die handelt voor doeleinden buiten zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit).

³ Zie art. 1649*quinquies*, §§ 2-3, resp. §§ 5-7 oud BW. GEIREGAT S., 'Remedies bij consumentenkoop (noot onder HvB Antwerpen 18 oktober 2021)', *NJW* 2023, 802-803.

Die verschillende door de wet voorziene remedies bepalen ook de actiemogelijkheden van de koper wanneer hij – wegens het stilzitten van de verkoper of zijn weigering om vrijwillig het passende rechtsherstel te verstrekken – zich verplicht ziet de verkoper in rechte aan te spreken. De koper zal tussen die verschillende actiemogelijkheden een keuze moeten maken – hij kan uiteraard een keuze in hooforde maken en een in subsidiaire orde, een in nog meer ondergeschikte orde, enz., ... – maar de rechter zal alleen de gemaakte keuze(s) kunnen toetsen, gelet op het in zijn hoofde geldende verbod om het voorwerp van de vordering te wijzigen.⁴ Dit principe verklaart dat wanneer de koper alleen aanspraak maakt op prijsvermindering, de rechter de koopovereenkomst niet kan ontbinden.

Hetzelfde geldt wanneer een verhuurder slechts aanspraak maakt op de betaling van huurachterstallen. Als de rechter die vordering gegrond acht en al zou hij daarbij van oordeel zijn dat de wanprestatie van de huurder dermate ernstig is dat ze de ontbinding van de huurovereenkomst wettigt, kan de rechter de huurder alleen tot de gevorderde huurachterstallen veroordelen. Ook de ontbinding van de huurovereenkomst uitspreken, zou een verboden *ultra petita-oordeel uitmaken*.⁵ De rechter zou daarmee niet alleen het beschikkingsbeginsel schenden, ook zou hij zich schuldig maken aan machtsoverschrijding door uitspraak te doen over iets waarvoor hij geen rechtsmacht⁶ kreeg.

2. Keuzerecht behoort eisende partij toe – De rechter mag niet meer en ook niet iets anders⁷ toekennen dan werd gevorderd (art. 1138, 2° Ger.W.). Hoe

⁴ Dit is een aspect van het beschikkingsbeginsel, zoals dat o.m. tot uitdrukking wordt gebracht in de rechtspraak van het Hof van Cassatie over art. 1138 Ger.W. Zie ook WYLLEMAN B., 'De verplichting van de burgerlijke rechter om ambtshalve rechtsgronden op te werpen', opgenomen in het *Jaarverslag 2017 van het Hof van Cassatie*, 161-198, te raadplegen via, https://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/hofvancassatie.jaarverslag_2017.pdf.

⁵ Cass. 27 januari 1972, *Arr.Cass.* 1972, 518.

⁶ In de hier gebruikte engere betekenis van dit begrip slaat 'rechtsmacht' op de macht die de rechter verwerft bij het voor hem aanhangig maken van een zaak om de daarin vervatte geschilpunten (de processtof) te beslechten. Door over elk van die punten te oordelen, put de rechter zijn rechtsmacht over het concrete, aan hem voorgelegde geschil uit (zie art. 19, eerste lid Ger.W.). Vgl. Cass. 18 juni 2018, C.18.0010.F, waar dit effect wordt bestempeld als 'le dessaisissement', wat – naar mijn smaak wat ongelukkig – werd vertaald als 'onttrekking' of 'de onttrekkende werking' in de Nederlandse vertaling van dit arrest.

⁷ Vgl. evenwel Cass. 27 april 2020, C.19.0415.N. en Cass. 14 december 2017, C.16.0296.N, *RW* 2018-2019, 587, *RABG* 2018/5, 350, noot MAES B. en VANNECKE L.: Het voorwerp van de vordering is het feitelijke resultaat dat de eiser met zijn vordering beoogt. De rechter die gevat door een vordering tot vergoeding van de schade ten gevolge van een niet verworven voordeel of een geleden nadeel, vergoeding toekent voor het verlies van een kans op het verwerven van dit voordeel of het vermijden van dit nadeel, wijzigt het voorwerp van de vordering niet. Hij is daartoe gerechtigd, op voorwaarde van eerbiediging van het recht van verdediging; VAN DROOGHENBROECK J.-F., 'L'objet de la demande est le résultat factuel recherché par son auteur', *RCJB* 2020, 9-45. Zie ook Cass. 4 september 2020, C.19.0613.N, *RW* 2020-2021, 1624, noot CORNELIS L., 'Strijdigheid met de openbare orde: bloed, zweet en tranen' en *RW* 2021-2022, 407, noot VERDICT M., 'De taak van de rechter wanneer de openbare orde zich opdringt: het Hof van Cassatie brengt chaos in de chaos': "(...) de rechter die ambtshalve de nietigheid van de overeenkomst heeft opgeworpen wegens de strijdigheid ervan

vrij de rechter ook is om, op voorwaarde van eerbiediging van de rechten van verdediging, de op de zaak van toepassing zijnde rechtsregels aan te vullen of te wijzigen, moet hij zich – in principe⁸ – houden aan de vordering zoals zij door de eisende partij werd gesteld.

Het is dus aan die partij om de volgens haar meest geschikte vorm van rechtsherstel te kiezen. De rechter is door die keuze gebonden en kan ze, op basis van de concrete elementen van het dossier, alleen maar (gedeeltelijk) inwilligen of afwijzen. De rechter spreekt zich daarover uit in zijn vonnis.

Ex art. 5.234, eerste lid BW heeft de schuldeiser het recht om de uitvoering van de verschuldigde prestatie in rechte te vorderen, tenzij dat onmogelijk of abusief⁹ zou zijn.

AFDELING II: BEGRIPPEN

§1: Eigenrichting – Dwangmiddelen

3. Verbod op eigenrichting – Gedwongen tenuitvoerlegging van privaatrechtelijke aanspraken is in onze rechtsorde een taak van de overheid. Eigenrichting (*la justice privée*) is in beginsel ongeoorloofd.¹⁰ Het is de taak van de overheid om aan een schuldeiser de middelen ter beschikking te stellen die hem kunnen toelaten zijn schuldenaar te dwingen tot naleving van zijn verbintenis iets te geven, iets te doen of niet te doen. Bij gebrek daaraan heeft rechtspraak geen zin.

met de openbare orde, na heropening van het debat, de overeenkomst nietig mag verklaren en de restitutie mag bevelen van hetgeen krachtens die overeenkomst werd verkregen, ook al werd die nietigheid door geen van de partijen gevorderd. Hij mag echter niet oordelen over de omvang van deze restituties zonder aan de partijen de gelegenheid te geven hierover tegenspraak te voeren." Vgl. met Cass. 10 februari 2022, C.20.0373.N, *RW* 2022-2023, 1539, noot DEL CORRAL J., *JT* 2023, 439, noot VAN DROOGHENBROECK J.-F., *TBBR* 2023, 357; DEL CORRAL J., 'Restitutie na ontbinding gevorderd: koerswijziging of niet?', *RW* 2022-2023, 1540-1541; PEERAER F., 'De taak van de rechter en het voorwerp van de vordering: van spierballengerol tot rechterlijke suggesties bij nietigheid, ontbinding en restitutie', *TBBR* 2023, 322-338; VAN DROOGHENBROECK J.-F., 'L'annulation d'office d'un contrat par le juge: volte-face de la Cour de cassation', *Les Pages* 2023, nr. 151 en *JT* 2023, 439-442.

⁸ Vgl. Cass. 4 september 2020, C.19.0613.N, *RW* 2020-2021, 1624 en *RW* 2021-2022, 407, met Cass. 28 september 2012, *Arr.Cass.* 2012, 2075, concl. VANDEWAL C., *RW* 2012-2013, 895, concl. VANDEWAL C., noot VAN DONINCK J. Zie ook de leer van het rechtsmisbruik (art. 1.10 BW). Ook in het consumentenrecht moet dat principe worden genuanceerd (zie o.m. WERBROUCK J., *Doorwerking van het Europees consumentenrecht in het nationaal procesrecht – Een analyse van termijnen, ambtshalve toepassing en werking van rechterlijke beslissingen*, Antwerpen, Intersentia, 2023).

⁹ Zie art. 1.10 BW.

¹⁰ Cass. 24 mei 1976, *Arr.Cass.* 1976, 1054.

4. Machtsmiddelen – Onze rechtsorde laat, wegens dat verbod op eigenrichting, niet toe dat een schuldeiser op eigen gezag inwerkt op de rechtssfeer van zijn debiteur om zijn aanspraak geldend te maken. Omdat die tenuitvoerlegging onvermijdelijk – soms zeer diep – indringt in de rechtssfeer van de schuldenaar, mag de schuldeiser alleen gebruikmaken van de machtsmiddelen die de overheid hem ter beschikking stelt.

Die machtsmiddelen zijn bovendien onderworpen aan een strikt toezicht. De schuldeiser zal verplicht gebruik moeten maken van de diensten van die personen (gerechtsdeurwaarders, notarissen) die door de overheid werden aangewezen om hun ambt te verlenen in het raam van de procedures van gedwongen tenuitvoerlegging. Daarbij komt dat de debiteur zich tot de beslag-rechter kan wenden, telkens wanneer hij meent dat die machtsmiddelen niet conform de wet worden aangewend.¹¹ Soms verplicht de wet de schuldeiser zelfs een beroep te doen op die rechter, alvorens hij een verdere stap in de uitwinningprocedure kan zetten.¹²

§2: Uitvoerbare titel

5. Uitvoerbare titel – Om op die dwangmiddelen rechtmatig een beroep te kunnen doen, is vereist dat de aanspraak van de schuldeiser vervat is in een uitvoerbare titel (vgl. art. 1386 Ger.W.) wegens vaststaande en zekere zaken (art. 1494, eerste lid Ger.W.). Beschikt de schuldeiser daar (nog) niet over, dan zal hij voorafgaandelijk voor de bevoegde (bodem)rechter de veroordeling van zijn schuldenaar moeten uitlokken. In zijn rechtspraak onderstreept het EHRM dat ook (het recht op) de tenuitvoerlegging onder de bescherming van art. 6 EVRM kan begrepen zijn. De uitvoering van een rechterlijke beslissing maakt in die zin integraal deel uit van de noties “toegang tot de rechter”¹³ en “proces” waarvan deze verdragsbepaling gewag maakt. Ze wordt desgevallend ook meegenomen om na te gaan of degene die rechtsherstel nastreeft, dat daadwerkelijk ook binnen een redelijke termijn bekwaam.¹⁴

¹¹ Vgl. art. 1396 Ger.W.

¹² Bv. art. 1580 Ger.W. inzake uitvoerend beslag op onroerend goed.

¹³ In die zin: SMITS P., *Artikel 6 EVRM en de civiele procedure*, Kluwer, 2008, 37.

¹⁴ EHRM 25 februari 2017, 17502/02, ‘Avotins/Letland’; EHRM 19 maart 1997, ‘Hornsby/Griekenland’, *Rep.Eur.Court HR* 1997, I, 495, *Jaarboek Mensenrechten* 1996-1997, 308, *NJB* 1997, 1935, *SEW* 1997, 339: door meer dan vijf jaar niet de nodige maatregelen te treffen om zich te schikken naar een definitieve en uitvoerbare rechterlijke beslissing, heeft de Griekse nationale overheid *in casu* de bepalingen van art. 6.1 EVRM van elk nuttig effect beroofd; EHRM 28 juli 1999, ‘Immobiliare Saffi/Italië’, *RW* 2001-2002 (weergave), 1000, § 66: “The Court reiterates that the right to a court as guaranteed by Article 6 also protects the implementation of final, binding judicial decisions, which,

Het begrip “uitvoerbare titel” wordt nader uitgewerkt onder hoofdstuk V “Uitvoerbare titel” (*infra*, randnrs. 113-120).

§3: Executierecht

6. Executierecht – Het executierecht is het geheel van rechtsregels die betrekking hebben op het realiseren van de aanspraken van een schuldeiser door hem daartoe door de overheid ter beschikking gestelde machtsmiddelen. Die regels raken principieel de openbare orde.¹⁵ Dat staat er niet aan in de weg dat ze doelgericht moeten worden geïnterpreteerd.¹⁶

§4: Reële executie

7. Reële executie – Het executierecht wordt slechts gedeeltelijk uitgewerkt in het Gerechtelijk Wetboek. Dit wetboek bevat immers geen regels voor de gedwongen uitvoering van verbintenissen tot afgifte van een andere zaak dan een geldsom, noch voor de gedwongen tenuitvoerlegging van verbintenissen om iets te doen of niet te doen. Bij disrespect voor dat soort van verbintenissen, zal de schuldeiser die wél de nakoming ervan wenst, zijn toevlucht moeten nemen

in States that accept the rule of law, cannot remain inoperative to the detriment of one party (...). Accordingly, the execution of a judicial decision cannot be unduly delayed”. Zie ook: EHRM 18 november 2004, ‘Zazanis/Griekenland’, § 37; EHRM 9 juni 2009, ‘Nicola Silvestre/Italië’, § 59. Vgl. met betrekking tot de tenuitvoerlegging van een notariële akte: EHRM 21 april 1998, ‘Estima Jorge/Portugal’, *Rep.Eur.Court HR* 1998, II, 762 (art. 6 EVRM vindt toepassing omdat, welke ook de aard is van de uitvoerbare titel (vonnis of notariële akte), de Portugese wet de uitvoering ervan, op grond van een identieke procedure, opdraagt aan de gewone rechtbanken). Zie evenwel ook Cass. 30 januari 2009, C.05.0585.N en Cass. 6 oktober 2005, C.03.0146.N: Krachtens art. 6.1 EVRM heeft eenieder bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolg, recht op de behandeling van zijn zaak binnen een redelijke termijn. Dit recht strekt zich uit tot het recht op een tijdige uitvoering van een definitieve veroordelende rechterlijke beslissing, wat impliceert dat dergelijke beslissing niet abnormaal lang zonder uitwerking mag blijven als gevolg van het handelen of stilzitten van enige interne overheid. De partij tegen wie een uitvoerbare rechterlijke beslissing werd uitgesproken en die zelf deze beslissing kan uitvoeren maar nalaat dat te doen, kan zich op dat recht niet beroepen.

¹⁵ DE LEVAL G., *Traité des saisies*, Faculté de Droit de Liège, 1988, 9, nr. 4; CHABOT-LEONARD D., *Saisies conservatoires et saisies exécutions*, Bruylant, 1979, 16; FETTWEIS A., *Manuel de procédure civile*, Ulg. Faculté de droit, d'économie et de sciences sociales, 1985, 618, nr. 983; BROECKX K., ‘De executie’ in DE LEVAL G., LEWALLE P. en STORME M. (eds.), *Het interdisciplinair geschil – Le contentieux interdisciplinaire*, Kluwer Rechtswetenschappen België, Bruylant, 1996, (292) 292, nr. 2. Het openbare orde-karakter wordt evenwel getemperd voor wat betreft de sancties op het niet-naleven van de vormvereisten en de termijnen door de art. 860-866 Ger.W.

¹⁶ Vgl. Cass. 19 september 1996, C.95.0404.F, ‘Arrondissementskamer Gerechtsdeurwaarders Nijvel/Jegers’: Art. 1387 Ger.W. is bedoeld om de persoonlijke vrijheid en de persoonlijke levenssfeer van de beslagene te vrijwaren tegen on gepaste inmenging door een drager van de openbare macht. Ze heeft alleen betrekking op de bij de beslagene gestelde of betekende handelingen van tenuitvoerlegging. Zij vindt geen toepassing op de openbare verkoop van het meubilair waarop uitvoerend beslag op roerende goederen is gelegd, nu die verkoop *ex art.* 1522 Ger.W. in een veilingzaal van de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt.

tot de regels van het verbintenissenrecht of, onder omstandigheden, het indirecte executiemiddel van de dwangsom.¹⁷

Met de *rechtstreekse of reële executie*, wordt de schuldeiser in de situatie geplaatst waarin hij zich zou bevonden hebben indien de schuldenaar vrijwillig zijn verplichtingen was nagekomen. Het betreft m.a.w. een uitvoering in natura. Reële executie is die vorm van tenuitvoerlegging waarbij de schuldenaar daadwerkelijk wordt gedwongen de prestatie te verrichten waartoe hij zich had verbonden en waartoe hij werd veroordeeld.

Reële executie vereist niet steeds de medewerking van de veroordeelde debiteur (denk bv. aan de afgifte van een meubel, foto's, een boekhouding, ...).¹⁸ Ze is ook mogelijk voor rechtshandelingen. Wanneer de verkoper van een onroerend goed bijvoorbeeld naderhand weigert de notariële akte te ondertekenen, wat vereist is om de eigendomstitel te kunnen laten overschrijven op het bevoegde kantoor van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (hierna: AAPD) (art. 3.30, § 1, 1° BW), kan het door de koper behaalde vonnis als titel gelden omdat het de ontbrekende wilsverklaring van de verkoper vervangt.

Rechtstreekse executie van verbintenissen die een *ander* voorwerp hebben dan het betalen van een geldsom, kan wegens de aard van de door de debiteur te verrichten prestatie soms onmogelijk zijn.¹⁹ Art. 5.234, tweede lid BW voorziet: “Behoudens de gevallen die de wet bepaalt, kan een veroordeling die niet strekt tot betaling van een geldsom niet worden ten uitvoer gelegd indien zij noodzakelijk gepaard gaat met de uitoefening van dwang op de persoon van de schuldenaar of indien zij in strijd is met de menselijke waardigheid.”

Wanneer de betrokken prestatie niet noodzakelijk door de debiteur zelf moet worden geleverd, kunnen de art. 5.85 (voor contracten) en 5.235 BW (voor alle andere verbintenissen)²⁰ een oplossing bieden. Art. 5.235 BW bepaalt: “Indien de prestatie zich hiertoe leent, heeft de schuldeiser het recht zich door de rechter te laten machtigen om de verbintenis zelf uit te voeren of te laten uitvoeren door een derde op kosten van de schuldenaar. De schuldeiser heeft het recht

¹⁷ Zie *infra*, randnrs. 19-41.

¹⁸ Wanneer in die situaties dwang moet worden gebruikt, strekt die slechts tot het breken van het verzet van de schuldenaar.

¹⁹ Vgl. Cass. 14 oktober 2004, RW 2005-2006, 859: Er bestaat geen algemeen rechtsbeginsel dat het vorderen van de gedwongen uitvoering *in natura* verbiedt van een verbintenis die onmogelijk *in natura* kan worden uitgeoefend.

²⁰ Voorheen art. 1143 en 1144 oud BW.

om de ongedaanmaking te vorderen van al hetgeen in strijd met de verbintenis is verricht en zich te laten machtigen om daartoe over te gaan op kosten van de schuldenaar. De rechter kan de schuldenaar veroordelen tot betaling van een provisioneel bedrag ter vergoeding van de kosten van de vervanging.” De invoering van de dwangsom (zie *infra*, randnrs. 19-41) verbeterde op dat vlak aanzienlijk de positie van de schuldeiser (art. 1385*bis-nonies* Ger.W.).

Reële executie wordt slechts fragmentair geregeld door het Gerechtelijk Wetboek (zie, naast de regels besproken onder randnr. 8 over de uithuiszetting, de art. 1386, 1387, 1494, 1495 (voor het geval de tenuitvoerlegging geschiedt op grond van een vonnis) en 1504 Ger.W.). Ook daar geldt dat de schuldeiser niet zelf tot dwanguitvoering mag overgaan. Hij is verplicht daarvoor een beroep te doen op een gerechtsdeurwaarder. Voor betwistingen over die vorm van tenuitvoerlegging is de rechtbank van eerste aanleg, niet de beslagrechter, bevoegd (art. 569, 5° Ger.W.).²¹

8. Uithuiszetting – Deze vorm van reële executie – de tenuitvoerlegging van vonnissen tot uithuiszetting – werd ingevoegd in het Vierde Deel, Boek IV, hoofdstuk XV*bis* (Rechtspleging inzake huur van goederen en inzake uithuiszetting; art. 1344*ter-1344septies*) van het Gerechtelijk Wetboek. De wetgever beoogde daarmee – in het bredere kader van armoedebestrijding – een humanisering van de uithuiszetting. Hij plaatste de bemiddelende rol van het OCMW op het voorplan. Dat verklaart (gedeeltelijk) waarom de regeling niet opgenomen werd onder Deel V Ger.W. betreffende bewarende beslagen, middelen tot tenuitvoerlegging en collectieve schuldenregeling.

De art. 1344*ter-quinquies* Ger.W. regelen de uithuiszetting, na beëindiging van een huurovereenkomst aangegaan door een fysieke persoon als huurder op grond van de Woninghuurwet of de Handelshuurwet.²²

²¹ Veelal wordt een beroep op de beslagrechter nochtans als de betere keuze aanzien (vgl. DIRIX E., ‘Overzicht van rechtspraak Beslag- en executierecht’, TPR 2007, 2045, nr. 3; BRIJS S., DE MUYNCK Ch., LINDEMANS R. en DE FAUW J., ‘Overzicht van rechtspraak – Beslag- en executierecht (2008-2014)’, TPR 2015, (279) 284-285, nr. 2). Indien geen van de partijen, noch de beslagrechter zelf, een verdelingsincident (art. 88, § 2 Ger.W.) opwerpt, is de beslagrechter bevoegd omdat hij deel uitmaakt van de rechtbank van eerste aanleg (Beslagr. Oost-Vlaanderen (afd. Gent) 10 december 2021, RW 2021-2022, 1041; HvB Antwerpen 6 oktober 2010, P&B 2011, 132; Beslagr. Gent 14 oktober 2003, RW 2003-2004, 1453). In spoedeisende gevallen kan de meest gerede partij zich *ex art.* 584 Ger.W. richten tot de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zetelend in kort geding of – indien volstrekt noodzakelijk – op eenzijdig verzoekschrift.

²² Sinds 1 juli 2014 (inwerkingtreding van de Zesde Staatshervorming) zijn de Gewesten bevoegd voor “de specifieke regels betreffende de huur van voor bewoning bestemde goederen of delen ervan”. De drie Gewesten vaardigden ondertussen eigen bepalingen over het woninghuurrecht uit. Art. 1344*ter* Ger.W. vindt geen toepassing op huurgeschillen die onder die decretale bepalingen vallen. Wel voorziet art. 46 Vlaams Woninghuurdecreet dat bij het instellen van een vordering tot

Drie beschermingsmaatregelen worden voorzien:

- de verplichting in hoofde van de gerechtsdeurwaarder of, in voorkomend geval, de griffier om van bij de aanvang van de rechtspleging het OCMW²³ te informeren over de mogelijkheid tot uithuiszetting opdat het passende maatregelen zou kunnen treffen²⁴;
- een vonnis dat de uithuiszetting beveelt, kan in beginsel²⁵ niet worden ten uitvoer gelegd dan na verloop van één maand na de betekening ervan;
- voor de gerechtsdeurwaarder geldt een bijkomende informatieplicht: hij moet de huurder of de bewoners van het goed in ieder geval ten minste vijf werkdagen van tevoren op de hoogte brengen van de werkelijke datum van de uithuiszetting; de doelstelling van de informatieplichting is de huurder of de bewoner van het pand de mogelijkheid te bieden om het pand tijdig te verlaten en, zo nodig, een oplossing te vinden voor de opslag van zijn goederen.²⁶

Art. 1344*sexies* Ger.W. heeft betrekking op uithuiszetting van fysieke personen na betekening van een gerechtelijke uitspraak in andere dan huuraangelegenheden.²⁷ Uit respect voor het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel oordeelde de wetgever dat de bescherming bij uithuiszetting niet beperkt kon blijven tot huuraangelegenheden.²⁸ De bescherming blijft in deze hypothese beperkt tot een mededeling bij gewone brief²⁹, door de zorgen van de gerechtsdeurwaarder en behoudens verzet van de bestemming van het exploit³⁰, van een afschrift van het betekende vonnis aan het OCMW van de plaats waar het goed gelegen is.

Met het inlassen in Boek 4 Gerechtelijk Wetboek (Bijzondere rechtsplegingen) van hoofdstuk XV*ter* – Rechtspleging inzake uithuiszetting uit plaatsen betrokken

uithuiszetting het OCMW daarvan moet worden in kennis gesteld, wanneer die vordering een huurovereenkomst voor de hoofdverblijfplaats van de huurder betreft.

²³ Van de woonplaats of, bij gebreke van een woonplaats, van de verblijfplaats van de persoon die dreigt uit zijn huis gezet te worden.

²⁴ De huurder kan zich evenwel verzetten tegen de mededeling van de vordering tot uithuiszetting aan het OCMW.

²⁵ De wet (zie art. 1344*quater*, eerste lid Ger.W.) voorziet drie uitzonderingen.

²⁶ LAENENS J., *Artikelsgewijze Commentaar Gerechtelijk Recht*, Kluwer, losbl., art. 1344*quater*, nr. 3 (september 1999); OLIVIERIERS P. en OLIVIERIERS G., 'Une nouvelle en ènième modification des dispositions législatives en matière de baux pour "humaniser" les expulsions', *TVred.* 1999, (4) 5, nr. 2.

²⁷ Bv. na onteigening of beslag.

²⁸ Zie *Parl.St.* Kamer 1996-1997, nr. 1157/8, 40 en nr. 1157/7 (amendement nr. 31).

²⁹ En niet zoals in art. 1344*ter*, §§ 2 en 3 Ger.W. "via enige vorm van telecommunicatie, te bevestigen bij gewone brief".

³⁰ Welk verzet kenbaar moet worden gemaakt aan de gerechtsdeurwaarder binnen de twee dagen vanaf de betekening van het exploit. Voor dat verzet is evenmin enig vormvoorschrift voorzien. Wel moet het exploit de mogelijkheid tot het aantekenen van verzet (d.i. de tekst van art. 1344*series*, § 2, eerste lid Ger.W.) vermelden.

zonder recht of titel – stelde de wetgever het civielrechtelijke luik van de regels over kraakpanden bij (art. 1344*octies*-1344*duodecies* Ger.W.).³¹ Die bepalingen zijn in belangrijke mate geïnspireerd op de hierboven kort geschetste regeling over de rechtspleging inzake huur (zie art. 1344*bis* tot art. 1344*septies* Ger.W.).³²

§5: Verhaalsexecutie

9. Verhaalsexecutie – Als reële executie onmogelijk is, of wanneer de door de schuldenaar te verrichten prestatie bestaat in het betalen van een som geld, zal – wanneer nodig – de tenuitvoerlegging onder dwang geschieden op de goederen van de debiteur. Deze vorm van gedwongen tenuitvoerlegging wordt *verhaalsexecutie* genoemd. Ze wordt beheerst door deel V van het Gerechtelijk Wetboek, getiteld "Bewaarend beslag, middelen tot tenuitvoerlegging en collectieve schuldenregeling". Beslag heeft een vereffeningsdoel: de uitwinning verschafft aan de schuldeiser een geldsom die zal dienen tot betaling van zijn schuldverdring.³³ Het beslag strekt er, behoudens wanneer de aanspraak van de schuldeiser initieel bestond uit het betalen van een som geld of wanneer het een beslag tot terugvordering³⁴ betreft, niet toe om uitvoering *in natura* veilig te stellen.

Die veroordeling tot betaling van een geldsom is niet noodzakelijk het voorwerp van de initiële prestatie waartoe de veroordeelde persoon zich had verbonden.³⁵ Denkbaar is immers dat die initiële verbintenis – die ertoe strekte "iets te

³¹ De Krakerswet van 18 oktober 2017 voorziet ook een strafrechtelijk luik. Het zich, zonder titel, toegang verschaffen tot andermans (zelfs onbewoond) huis of ruimte (bv. een garage of tuinhuis) is – als klachtmisdrijf – strafbaar gesteld in art. 422/1 Sw. Aan de procureur des Konings kan worden gevraagd een strafrechtelijk ontruimingsbevel af te leveren binnen een termijn van acht dagen, op voorwaarde dat het verzoek op het eerste gezicht kennelijk gegrond lijkt. Tegen dat bevel staat voor iedere belanghebbende een (schorsend werkend) beroep open bij de vrederechter (zie art. 12 Wet 18 oktober 2017 betreffende het onrechtmatig binnendringen in, bezetten van of verblijven in andermans goed, *BS* 6 november 2017).

³² Zie o.m. VANDROMME T., 'De nieuwe Krakerswet van 18 oktober 2017', *RW* 2017-2018, 1443-1451.

³³ DIRIX E., *Beslag*, APR, Kluwer, 2018, 22, nr. 34.

³⁴ Zie de art. 1462-1466 Ger.W.

³⁵ Denk bv. aan de situatie waarin een aannemer zich ten aanzien van een koppel verbonden had tot het bouwen van een huis. Als die aannemer dan, niettegenstaande de daartoe door hem aangegane overeenkomst, obstinaat weigert het gebouw op te trekken, kan het koppel beslissen om in hoofdorde aan de rechter te vragen dat de aannemer zou worden veroordeeld tot het nakomen van zijn verplichting onder verbeurte van een dwangsom. In ondergeschikte orde zou het koppel aan de rechter kunnen vragen gemachtigd te worden om, bij blijvende wanprestatie van de aannemer, het gebouw door een derde te laten oprichten op kosten van die wanpresterende aannemer (zie art. 5.235 BW). Het koppel zou er echter ook kunnen voor opteren om de ontbinding van de aannemingsovereenkomst te laten uitspreken door de rechter wegens wanprestatie van de aannemer, met veroordeling van die laatste tot een schadevergoeding. In dat laatste geval wordt de initiële verbintenis – die ertoe strekte 'iets te doen', het oprichten van een huis – omgezet in een vervangende schadevergoeding.

doen” – werd omgezet in een vervangende schadevergoeding. Niet langer de uitvoering *in natura* wordt dan nagestreefd, wel de uitvoering *bij equivalent*.

In essentie – en in theorie – komt verhaalsexecutie erop neer dat, in zoverre wettelijk of uit de aard van de goederen toegelaten, (een deel van) het vermogen van de schuldenaar onder de hand van het gerecht wordt geplaatst om naderhand gedwongen te worden verkocht. De opbrengst van die verkoop (het *provenu*) strekt tot voldoening van de schuldeisers. Het geheel van die verrichtingen wordt “de uitwinning van de schuldenaar” genoemd.

In dit boek ligt de focus op die vorm van executie.

Die verhaalsexecutie steunt op twee fundamentele beginselen vervat in Boek 3 BW.³⁶

10. Artikel 3.36, eerste lid BW – Het beginsel dat iedere schuldenaar met al zijn goederen instaat voor de betaling van zijn schulden, volgt uit art. 3.36, eerste lid BW: “Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, kan een schuldeiser zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar verhalen.”³⁷

Het begrip “goederen” moet ruim worden opgevat. Het omvat niet alleen alle materiële goederen waarvan de schuldenaar op het tijdstip van de tenuitvoerlegging eigenaar is, ongeacht waar ze zich bevinden. Ook goederen van de schuldenaar die zich *bij* een derde bevinden, vallen eronder (vgl. art. 1503 Ger.W.).³⁸ Het kan zelfs betrekking hebben op goederen die voorheen tot het vermogen van de debiteur behoorden, wanneer de schuldeiser erin slaagt met succes de tegenwerpelijheid te bestrijden van door de debiteur – vóór het beslag – verrichte beschikkingshandelingen met betrekking tot die goederen (art. 5.243 BW).³⁹

³⁶ Voorheen art. 7 en 8 Hyp.W.

³⁷ Zie voorheen art. 7 Hyp.W.: “Ieder die persoonlijk verbonden is, is gehouden zijn verbintenissen na te komen, onder verband van al zijn goederen, hetzij roerende, hetzij onroerende, zo tegenwoordige, als toekomstige”.

³⁸ Omgekeerd vallen goederen van derden die zich binnen de rechtssfeer van de debiteur bevinden er niet onder. Derden zullen in voorkomend geval het nodige moeten doen om hun (roerende) goederen te revindiceren (art. 1514 Ger.W. j° art. 3.24 en 3.28 BW (voorheen art. 2279 oud BW)).

³⁹ Voorheen art. 1167 oud BW. Dit kan aanleiding geven tot een zogenaamd pauliaans beslag. Zie o.m. Cass. 13 maart 2015, C.14.0415.N; HvB Gent 8 september 2009, *P&B* 2010, 137; HvB Antwerpen 6 oktober 2004, *P&B* 2005, 85. Na het faillissement van de schuldenaar strekt een pauliaanse vordering tot de wedersamenstelling van de boedel en komt ze ten goede aan alle schuldeisers ongeacht het tijdstip van het ontstaan van hun respectieve schuldvorderingen (Cass. 13 maart 2015, C.14.0415.N).

In de regel vallen toekomstige goederen niet onder het beslag.⁴⁰ Art. 1494, tweede lid Ger.W. vormt daarop een uitzondering. Er volgt uit dat wanneer beslag werd gelegd om de betaling te verkrijgen van reeds vervallen termijnen van een schuld-vordering betreffende periodieke inkomsten, het beslag er ook toe strekt om betaling te verkrijgen van de *nog te vervallen termijnen* van diezelfde schuld-vordering, naarmate die vervallen.

Ook alle in geld waardeerbare immateriële rechten (bv. schuldvorderingen, intellectuele rechten, enz.) kunnen onder beslag worden gelegd. Ze maken immers deel uit van het vermogen van de persoon, dat is “de juridische algemeenheid die het geheel van de bestaande en toekomstige goederen en verbintenissen omvat” (art. 3.35, eerste lid BW), hetzij het geheel van alle in geld waardeerbare rechten en plichten van een persoon. De (materiële en immateriële) goederen vormen de actiefzijde van het vermogen. De schulden maken de passiefzijde van het vermogen uit. Het vermogen van een persoon blijft als eenheid⁴¹ bestaan, niettegenstaande de wisseling der delen. *Ex* art. 3.35, tweede lid BW heeft elke natuurlijke persoon of rechtspersoon een vermogen en, behoudens indien de wet anders bepaalt, slechts één enkel vermogen. Als zodanig is het vermogen onvervreemdbaar en onbeschikbaar. Alleen de vermogensbestanddelen zijn verhandelbaar.

11. Artikel 3.36, tweede lid BW – Het tweede beginsel – dat van de (principiële) gelijkheid van de schuldeisers (*paritas creditorum*) – wordt verwoord in art. 3.36, tweede lid BW: “In geval van samenloop tussen de schuldeisers, wordt de opbrengst [voortkomend uit de verkoop van de goederen van de schuldenaar] onder [de schuldeisers] naar evenredigheid van hun vordering verdeeld, tenzij er tussen de schuldeisers wettige redenen van voorrang bestaan. Een schuldeiser kan met zijn schuldenaar overeenkomen dat hij tegenover bepaalde of alle schuldeisers een lagere rang neemt dan de wet hem toekent.”⁴²

⁴⁰ Geoordeeld werd dat ook een eventuele of toekomstige schuldvordering onder het beslag valt, wanneer die voortvloeit uit een ten tijde van het beslag bestaande rechtsverhouding die voldoende bepaald is (bv. nog niet verschenen huurtermijnen, krachtens een huurovereenkomst die bestond op datum beslag). Zie: Cass. 12 mei 1989, *RW* 1989-1990, 1347, noot DIRIX E. Zie thans art. 1494, tweede lid Ger.W.

⁴¹ Het Belgische recht erkent evenwel steeds meer vormen van deelvermogen (bv. een kwaliteitsrekening; zie art. 3.37 BW: dit betreft de schuldvorderingen op gelden, effecten en geldswaardige papieren aan toonder die ten behoeve van een derde geplaatst zijn op rekeningen die een advocaat, notaris of gerechtsdeurwaarder in de uitoefening van zijn beroep ten behoeve van derden ontvangt). Een deelvermogen is aan een bepaalde bestemming gebonden en behoort niet tot het verhaalsonderpand van alle schuldeisers van de houder van de kwaliteitsrekening.

⁴² Zie voorheen art. 8 Hyp.W.: “De goederen van de schuldenaar strekken tot gemeenschappelijke waarborg voor zijn schuldeisers en de prijs ervan wordt onder hen naar evenredigheid van hun vordering verdeeld, tenzij er tussen de schuldeisers wettige redenen van voorrang bestaan”.